

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

بسمه تعالی

راهنمای ثبت، تایید و انتقال چک در سامانه صیاد و تغییرات قانون چک

در قالب پرسش و پاسخ

۱- طبق اطلاع رسانی قرار بر ثبت چک‌ها در سامانه صیاد است این سامانه چیست و در کجا در دسترس است؟
صیاد، سامانه یکپارچه در بانک مرکزی است و براساس قانون جدید چک، چک‌ها در این سامانه ثبت، تایید و منتقل می‌شوند.

در حال حاضر ابزارهای دسترسی به سامانه صیاد شامل برنامه‌های موبایلی حوزه پرداخت است که آماده ارائه خدمات ثبت، تایید و انتقال چک به صورت اختیاری هستند و فهرست آنها در سایت شاپرک منتشر می‌شود. اینترنت بانک و همراه بانک بانک‌ها و موسسات اعتباری نیز به زودی امکان دسترسی به سامانه صیاد را فراهم می‌کنند. شعب بانک‌ها هم این خدمت را برای کسانی که دسترسی به اینترنت ندارند، انجام می‌دهند. همچنین بانک مرکزی در حال بررسی روش‌های دیگر دسترسی به سامانه صیاد از جمله تلفن‌بانک، ابزار پیامکی، کدهای دستوری و سایر روش‌هایی است که توسط شبکه بانکی اطلاع‌رسانی خواهند شد.

۲- از چه زمانی ثبت چک‌ها در صیاد اجباری می‌شود؟

از ابتدای سال ۱۴۰۰ ثبت چک‌های جدید در سامانه صیاد اجباری می‌شود. چک‌های موجود هم در حال حاضر می‌توانند به صورت اختیاری در سامانه صیاد ثبت شوند. البته بانک مرکزی در آینده، چک‌های موجود را جمع‌آوری و با چک‌های جدید جایگزین می‌کند و در این خصوص، فرجه زمانی مناسب را در اختیار مشتریان قرار می‌دهد تا مشکلی به وجود نیاید.

۳- چک‌های جدید چه ویژگی‌هایی دارند؟

چک‌های جدید چند ویژگی دارند که از چک‌های موجود متفاوت است. مثلاً رنگ چک‌های موجود صورتی و سبز است اما چک‌های جدید با تم رنگ بنفش چاپ و منتشر می‌شوند. همچنین بر روی برگه چک‌های جدید عبارت «کارسازی این چک منوط به ثبت صدور، دریافت و انتقال آن در سامانه صیاد است.» درج شده است.

۴- اگر بانک عامل اپلیکشین یا نرم افزار نداشته باشد، مشتریانی که دارای چک جدید صیاد هستند چگونه می توانند چک خود را در سامانه صیاد ثبت کنند؟
می توانند به شعبه مراجعه کنند یا از طریق اپلیکشین های پرداخت عمومی برای دسترسی به سامانه صیاد استفاده کنند.

۵- در استفاده از چک های جدید برای افرادی که به هر دلیل نمی توانند به اینترنت دسترسی داشته باشند، راهکاری در نظر گرفته شده است؟
این دسته از افراد می توانند به شعبه بانک مراجعه کنند. البته سایر روش های دسترسی به صیاد نیز در بانک مرکزی در دست بررسی است که به محض اجرایی شدن، حتما اطلاع رسانی خواهد شد.

۶- چگونه باید اطلاعات چک را ثبت کرد؟

پس از درج مندرجات چک در برگ آن، صادر کننده چک به یکی از ابزارهای دسترسی به سامانه صیاد مراجعه کرده و سپس اقدام به ورود اطلاعات چک و اطلاعات هویتی ذینفع/ذینفعان می کند.
خلاصه مراحل به شرح زیر است:

- ثبت مندرجات شامل تاریخ سررسید، مبلغ و اطلاعات هویتی ذینفع در برگ چک
 - مراجعه به یکی از ابزارهای دسترسی به سامانه صیاد
 - احراز هویت
- احراز هویت در اینترنت بانک و برنامه موبایلی بانک، صرفاً یک بار پس از دریافت نام کاربری و رمز عبور این برنامه ها انجام می شود.
- احراز هویت در برنامه های موبایلی حوزه پرداخت از طریق ورود اطلاعات یکی از کارت های بانکی متعلق به صادرکننده چک نزد همان بانکی که دسته چک وی را صادر کرده است، انجام می شود.
- احراز هویت در شعب بانک های عامل طبق روال های موجود انجام می شود.
- ورود مندرجات چک در سامانه صیاد و تکمیل فیلد «بابت»
 - تایید و ثبت اولیه چک

۷- چگونه باید اطلاعات چک را تایید کرد؟

با توجه به اینکه ثبت نهایی چک منوط به استعلام و تطبیق مندرجات برگ چک با اطلاعات ثبت شده در سامانه صیاد می باشد، گیرنده چک با در دست داشتن برگ چک اقدامات زیر را صورت خواهد داد:

- مراجعه به یکی از ابزارهای دسترسی به سامانه صیاد (لزومی به یکسان بودن ابزار مورد استفاده توسط صادرکننده و تاییدکننده چک وجود ندارد)
- احراز هویت
 - احراز هویت در اینترنت بانک و برنامه موبایلی بانک، صرفاً یک بار پس از دریافت نام کاربری و رمز عبور این برنامه‌ها انجام می‌شود.
 - احراز هویت در برنامه‌های موبایلی حوزه پرداخت از طریق ورود اطلاعات یکی از کارت‌های بانکی متعلق به ذینفع چک انجام می‌شود.
 - احراز هویت در شعب بانک‌های عامل طبق روال‌های موجود انجام می‌شود.
- استعلام و تطبیق مندرجات برگ چک شامل تاریخ سررسید، مبلغ و اطلاعات هویتی ذینفع
- تایید یا رد چک براساس انطباق یا عدم انطباق مندرجات
 - در صورت تایید چک: چک در وضعیت ثبت نهایی تلقی می‌شود و قابلیت نقد شدن در سررسید را خواهد داشت.
 - در صورت رد چک: ذینفع ضمن انتخاب حداقل یکی از دلایل مندرج در سامانه، می‌بایست فیزیک چک را به صادرکننده/انتقال‌دهنده عودت دهد.

نکته: مراجعه به سامانه صیاد از طریق برنامه‌های موبایلی حوزه پرداخت برای ثبت، تایید یا انتقال چک صرفاً باید از طریق تلفن‌همراهی که سیم‌کارت آن متعلق به خود شخص است، انجام شود.

۸- پشت نویسی چک برای انتقال به چه روالی انجام می‌شود؟

پشت نویسی چک های موجود برای انتقال، طبق روال قبلی ادامه دارد اما انتقال چک های جدید باید از طریق سامانه صیاد انجام شود.

۹- چگونه می‌توان چک را از طریق سامانه صیاد انتقال داد؟

در قانون جدید چک پشت‌نویسی با درج اطلاعات مربوطه در سامانه صیاد جایگزین شده است. براین اساس، مراحل زیر توسط انتقال‌دهنده چک می‌بایست انجام گیرد:

- مراجعه به یکی از ابزارهای دسترسی به سامانه صیاد

• احراز هویت

- احراز هویت در اینترنت بانک و برنامه موبایلی بانک، صرفاً یک بار پس از دریافت نام کاربری و رمز عبور این برنامه‌ها انجام می‌شود.

- احراز هویت در برنامه‌های موبایلی حوزه پرداخت از طریق ورود اطلاعات یکی از کارت‌های بانکی متعلق به ذینفع چک انجام می‌شود.

- احراز هویت در شعب بانک‌های عامل طبق روال‌های موجود انجام می‌شود.

- ورود شناسه صیادی برگ چک متعلق به انتقال دهنده در سامانه صیاد
- ورود اطلاعات مربوط به قلم اطلاعاتی «بابت» و هویت ذینفع جدید چک (انتقال گیرنده)
- تایید و ثبت اولیه انتقال چک

در انتقال چک نیز ذینفع جدید چک (انتقال گیرنده) باید مرحله تایید را پس از دریافت برگه چک در سامانه صیاد انجام دهد.

۱۰- آیا چک‌های قدیمی می‌توانند در وجه حامل صادر شوند؟

چک‌های قدیمی به شکل سابق می‌توانند کارسازی شوند و بنابراین در وجه حامل نیز می‌توانند صادر شوند.

۱۱- ممنوعیت صدور چک در وجه حامل شامل کدام چک‌هاست؟

چک‌های جدید. در واقع چک‌های جدید باید در وجه ذینفع مشخص صادر، و در سامانه صیاد ثبت شوند.

۱۲- آیا با ابلاغ قانون جدید صدور چک هنوز هم صدور چک برای ضمانت امکان‌پذیر است؟

بله. چک‌های موجود که طبق روال انجام می‌شود اما صدور چک ضمانت برای چک‌های جدید باید در سامانه صیاد ثبت شود.

۱۳- اگر چک های صیاد طرح جدید در سامانه صیاد ثبت نشود چه اتفاقی می افتد؟
مشمول الزامها و سازوکارهای مقرر در قانون صدور چک نمی شوند و صرفاً نقش یک سند مدنی دارد که نشان می دهد از شخصی طلب دارید.

۱۴- وظیفه ثبت چک در سامانه صیاد با چه شخصی است؟
صادرکننده چک، چک را در سامانه صیاد ثبت می کند. ذینفع چک نیز آن را تایید می کند.

۱۵- اگر مندرجات برگه چک با اطلاعات سامانه صیاد مغایر باشد تکلیف چیست؟
در حال حاضر که ثبت چک اختیاری است ملاک، برگه چک است اما با توزیع چک های جدید در صورت وجود مغایرت، بانک، وجه چک را پرداخت نمی کند و اگر دارنده چک بخواهد، می تواند چک را برگشت بزند.

۱۶- کسانی که دریافت کننده چک هستند از کجا بدانند صادرکننده در سامانه صیاد، صدور آن را ثبت کرده است؟

نکته مهم این است که دریافت کننده اگر در صیاد وارد نشده و اطلاعات ثبتی صادرکننده را تایید نکرده باشد، چک او اعتبار ندارد بنابراین برای اطمینان از این موضوع دریافت کننده چک، در زمان دریافت برگه چک حتما باید به سامانه صیاد مراجعه کرده و اطلاعات ثبت شده توسط صادرکننده را بررسی و تایید کند.

۱۷- محرومیت های دارندگان چک برگشتی در قانون جدید شامل چه مواردی می شود؟

در قانون جدید چک، بعد از ثبت غیرقابل پرداخت بودن یا کسری مبلغ چک در سامانه یکپارچه بانک مرکزی، این سامانه مراتب را به صورت برخط به تمام بانکها و مؤسسات اعتباری اطلاع می دهد. پس از گذشت بیست و چهار ساعت، تمام بانکها و مؤسسات اعتباری حسب مورد مکلفند تا زمانی که از چک برگشتی رفع سوء اثر نشده است، محدودیت های زیر را نسبت به صاحب حساب و امضاکننده چک برگشتی اعمال کنند:
الف- عدم امکان افتتاح هرگونه حساب و صدور کارت بانکی جدید؛ حتی صدور المثنی/ تمدید تاریخ اعتبار کارت/ کارت اعتباری و تسهیلات خرد

- ب- مسدود شدن وجوه تمام حسابها و کارت‌های بانکی و هر مبلغ متعلق به صادرکننده که تحت هر عنوان نزد بانک‌ها یا مؤسسات اعتباری موجود است به میزان کسری مبلغ چک؛
- ج- عدم پرداخت هرگونه تسهیلات بانکی یا صدور ضمانت‌نامه‌های ارزی یا ریالی؛
- د- عدم گشایش اعتبار اسنادی ارزی یا ریالی.

۱۸- افراد هیئت مدیره یک شرکت که دارای چک برگشتی مربوط به شرکت هستند آیا در چک شخصی خود نیز به مشکل بر می‌خورند؟

خیر

۱۹- آیا کسانی که بدهی به بانک دارند طبق قانون جدید چک می‌توانند دسته چک بگیرند؟
خیر. این اشخاص مطابق ضوابط ابلاغی بانک مرکزی اساساً امکان افتتاح حساب جاری را ندارند.

۲۰- ثبت اطلاعات چک چه مزایایی دارد؟

- صدور چک بلامحل به حداقل می‌رسد.
- اعتبار و اعتماد به چک بیشتر می‌شود و قطعاً آمار چک‌های برگشتی و پرونده‌های مربوط به آن بسیار کاهش می‌یابد.
- با اجرای قانون، اعتبار چک صرفاً متکی به لاشه کاغذی نیست و با پشتیبان‌گیری و ثبت اطلاعات مندرج در چک در سیستم متمرکز بانک مرکزی، از وقوع جرائمی مثل جعل چک جلوگیری می‌شود و نگرانی‌ها در خصوص از بین رفتن لاشه چک در مواردی از قبیل سیل، زلزله، سرقت چک و ... کاهش پیدا می‌کند.
- یکی دیگر از مزایای این است که اجازه ثبت چک جدید در سامانه صیاد برای دارندگان چک برگشتی وجود ندارد. قبلاً اگر شخصی چک برگشتی داشت می‌توانست دسته چک خودش را تا برگ آخر استفاده کند اما با اجرای قانون جدید، صدور و ثبت چک جدید در سامانه صیاد برای کسانی که حتی یک فقره چک برگشتی داشته باشند، امکان‌پذیر نیست.
- زمان رسیدگی قضایی به چک برگشتی بسیار کوتاه‌تر می‌شود

• محدودیت های دارندگان چک برگشتی بیشتر می شود.

۲۱- با ثبت اطلاعات، وجود چک فیزیکی ضروری هست یا خیر؟

بله ضروری است و در زمان وصول چک، اطلاعات برگه چک با سامانه صیاد تطبیق داده می شود.

۲۲- سامانه صیاد غیر از ثبت، تایید و انتقال چک، چه خدماتی را در اختیار مشتریان بانکی می گذارد؟

در این سامانه می توان وضعیت اعتباری صادرکننده چک را استعلام گرفت. به این صورت که با وارد کردن شناسه ۱۶ رقمی صیادی برگ چک می توانید وضعیت صادرکننده چک در سیستم بانکی را از بابت داشتن یا نداشتن چک برگشتی مشاهده کنید

البته شما می توانید این سرویس را از سایت بانک مرکزی و سامانه پیامکی ۷۰۱۷۰۱ نیز دریافت کنید.

۲۳- در قانون جدید اگر حساب صادرکننده چک، کسری داشته باشد چه کار باید کرد؟

در صورت کسری حساب صادرکننده (شخصی که چک در ابتدا متعلق به او بوده است) می توان مبلغ موجود در آن حساب را طلب کرده و همچنین خواهان پرداخت مبلغ کسری چک از محل مبالغ موجود در سایر حساب های انفرادی ریالی صاحب حساب در همان بانک شد. این موضوع شامل تمامی چک هاست و در حال حاضر اجرا می شود.

با توزیع چک های جدید و در صورت کسری مبلغ چک، علاوه بر امکان فوق، تمام حساب های صادرکننده چک در تمام بانک ها و موسسات اعتباری به میزان مبلغ کسری چک پس از گذشت ۲۴ ساعت از ثبت غیرقابل پرداخت بودن (ثبت برگشت چک) مسدود خواهد شد.

۲۴- اقدام قضایی برای چک برگشتی در قانون جدید چگونه انجام می شود؟

در صورت برگشت چک به هر دلیلی، بانک مکلف است به درخواست دارنده چک، فوراً غیر قابل پرداخت بودن آن را در سامانه یکپارچه بانک مرکزی ثبت کند و با دریافت کد رهگیری و درج آن در گواهینامه عدم پرداخت، علت یا علل عدم پرداخت را صریحاً قید و آن را امضاء، مهر و به متقاضی (دارنده چک) تسلیم کند.

در گواهینامه عدم پرداخت باید هویت و نشانی کامل صادرکننده و دارنده چک، کد رهگیری دریافت شده از سامانه یکپارچه بانک مرکزی، مهر بانک و شخص حقوقی و وضعیت مطابقت یا عدم مطابقت امضای چک و نمونه امضای موجود در بانک درج شده باشد، در غیر این صورت در مراجع قضائی و ثبتی به آن ترتیب اثر داده نمی‌شود.

دارنده چک برگشتی با در دست داشتن گواهینامه عدم پرداخت، می‌تواند به دفاتر خدمات الکترونیک قضایی قوه قضائیه رفته و درخواست صدور اجراییه از دادگاه صالح را کند. دادگاه با بررسی متن چک و احراز سه شرط مذکور در ماده (۲۳) قانون صدور چک (۱- وصول وجه آن منوط به تحقق شرطی نشده باشد؛ ۲- در متن چک قید نشده باشد که چک بابت تضمین انجام معامله یا تعهدی است؛ و ۳- گواهی عدم پرداخت به دلیل موضوع ماده ۱۴ صادر نشده باشد. به این معنا که صادرکننده یا ذینفع چک اعلام نکرده باشد که چک مفقود یا سرقت یا جعل شده است و یا اینکه از طریق کلاهبرداری یا خیانت در امانت یا جرائم دیگر به دست نیامده باشد) اجراییه را صادر می‌کند.

از تاریخ ابلاغ اجراییه، ۱۰ روز به صادرکننده چک برگشتی مهلت داده می‌شود که مطالبات خود را پرداخت کند یا با موافقت دارنده ترتیبی برای پرداخت آن بدهد یا مالی را معرفی کند، در غیر این صورت، حسب درخواست دارنده چک، مطابق قانون «نحوه اجرای محکومیت‌های مالی» اقدام خواهد شد.